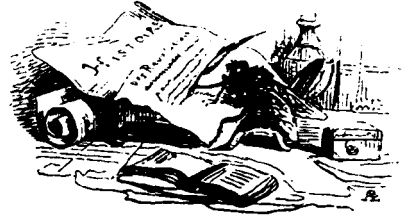

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

Θανάσης Αθανασόπουλος - Καλόμαλος, Η ελληνική κληρονομιά ανεξαρτησίας. Μικροϊδιοκτητικός τρόπος παραγωγής στην αρχαία Ελλάδα και μέχρι σήμερα, εκδόσεις «Στοχαστής», Αθήνα 2003

Ο μικροϊδιοκτητικός τρόπος παραγωγής είναι συγχρόνως ένα εννοιολόγησημα και μια ιστορική πραγματικότητα: ούτε το πρώτο κατασκεύασε ούτε τη δεύτερη αποκάλυψε ο συγγραφέας αυτού του διεισδυτικού βιβλίου, ο κύριος Θανάσης Αθανασόπουλος-Καλόμαλος. Ολοκλήρωσε ωστόσο το σημασιολογικό περιεχόμενο του πρώτου και ανέδειξε την εργαλειακότητα της δεύτερης ως ποιητικού αιτίου ενός διαιώνιου και ανατροφοδοτούμενου μορφώματος, δηλαδή του πολίτη ως αυτοπροσδιοριζόμενης και αφ' εαυτής πληρούμενης πνευματικής και πολιτειακής οντότητας: ο μικροϊδιοκτητικός τρόπος παραγωγής ήταν η οικονομική του προϋπόθεση, η βιωματική του συνοχή που μεταλλάχθηκε σε πολιτική θεωρία. Κοιτίδα του οι αρχαίες ελληνικές κοινωνίες, αντίποδες της οι ασιατικές: ολοκλήρωσή της, ότι ο συγγραφέας αποκαλεί «ελληνική κληρονομιά ανεξαρτησίας» με άλλα λόγια μια δημοκρατία εκφρασμένη με ιδιοπρόσωπη παιδεία και στηριγμένη στην οικονομική αυτοργία, προϋπόθεση της οποίας είναι η δυνατότητα ελέγχου των οικονομικών μεγεθών από τον ίδιο τον αυτοργό αυτονοήτως μεγεθών που ανταποκρίνονται στη δική του παραγωγική κλίμακα. Αυτού του τύπου η ανεξαρτησία του αυτοργού είναι μια πιθανή απάντηση στις αντιφάσεις

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Η κριτική αυτή του ιστορικού Σπύρου Ι. Αδόραχά, διαβάστηκε κατά την παρουσίαση του βιβλίου, που έγινε στην «Στοά του Βιβλίου» στις 29 Οκτωβρίου του 2003.

της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης. Για το συγγραφέα η εθνική απόληξη της μικροϊδιοκτητικής δημοκρατίας είναι ένα αυτονόητο σύνδρομο.

Με όλο τον κίνδυνο όσα προηγήθηκαν να αποτελούν μια χονδροειδή σύνοψη του σκληρού πυρήνα της σκέψης του συγγραφέα, θα ήθελα να επιστημάνω τους κύριους τρόπους της θεωρητικής και συνάμα ιστοριογραφικής του παράδοσης. Περιττό να θυμίσω ότι δεν πρόκειται για ένα βιβλίο ιστορίας, αλλά για ένα έργο μιας ερμηνείας με ιστορικό ορίζοντα, ή, κυριολεκτικότερα, για ένα έργο ιστορικής ερμηνείας. Δεν χρειάζεται, αλλά ας μου επιτραπεί να θυμίσω ότι το πεδίο (ή το κύριο πεδίο) παρατήρησης είναι κοινωνίες και οικονομίες κατεξοχήν αγροτικές, όπου η αγορά δεν είχε την αποκλειστική σημερινή της σήμανση και ακόμα ότι η μικρή αγροτική ιδιοκτησία δεν αποτελούσε στις κοινωνίες εκείνες τον αποκλειστικό κανόνα: τούτο όμως δεν σημαίνει ότι σ' αυτή δεν στηρίχθηκαν τα συστήματα που κατέληξαν σε δημοκρατικά πολιτεύματα. Ας μου συγχωρηθεί ακόμη να υπομνήσω ότι ο μικροϊδιοκτητικός τρόπος παραγωγής δεν είναι ταυτόσημος με τον μικροκαλλιεργητικό τρόπο παραγωγής. Ας έρθουμε όμως στους τρόπους πρόσβασης του συγγραφέα για να τονίσω το κύριο μεθοδολογικό τους χαρακτηριστικό, την αναζήτηση της σαφήνειας.

Δεν πρόκειται φυσικά για τη σαφήνεια μόνο της έκφρασης, αλλά για τον αυστηρό προσδιορισμό των σημειομένων των αναλυτικών κατηγοριών αλλά και των ιστορικών τεκμηρίων. Η πρόσβαση αυτού του τύπου καταλαμβάνει σημαντικό τμήμα της όλης έκθεσης και αφορά τόσο την πρωταρχική του θεωρητική αφορμή, τον Μαρξ όσο και τη βιβλιογραφία με την οποία διαλέγεται το βιβλίο. Θα έλεγα όμως ότι κυρίως αφορά την κατανόηση των πηγών. Πρόκειται για μια κατανόηση που είναι ενταυτώ γλωσσική, πραγματολογική και ιστορική. Η πρόσβαση στα αρχαία κείμενα είναι κάποτε ευστόχως φιλολογική, έδρασμα της οποίας είναι η επίγνωση του πραγματικού εκφερόμενου, αποτέλεσμα μιας συγχρόνως πηγαϊκής και εξωπηγαϊκής κατανόησης. Το ίδιο συμβαίνει στο πεδίο των λέξεων, για παράδειγμα στην έννοια της μίσθωσης, με αποτέλεσμα πάλι την αποκατάσταση της σαφήνειας του λόγου των πηγών.

Ο συγγραφέας συνδιαλέγεται με πολλές επιστήμες, την κοινωνιολογία, την ανθρωπολογία, την οικονομική, για να τις συνθέσει στην ουσία σε θεωρητική προϋπόθεση της ιστορικής ερμηνείας. Ο ίδιος εξηγεί ότι δεν εργάζεται με τους καθιερωμένους τρόπους του ιστορικού, ότι δεν γνωρίζει ούτε όλες τις πηγές ούτε όλη τη βιβλιογραφία: ότι επιλέγει παραδειγματικής αξίας περιπτώσεις των πρώτων και της δεύτερης, ώστε να μπορέσει να δώσει απάντηση στην ερευνητική του υπόθεση για τον καθοριστικό ρόλο ενός κοινωνικού σχηματισμού, εκείνου που θεωρεί ότι στηριζόταν στον μικροϊδιοκτητικό τρόπο παραγωγής, στη διαμόρφωση ενός ιστορικού υποκει-

μένου, του πολίτη, που εσωτερικεύοντας τους οικονομικούς όρους της ύπαρξής του τους ανάγει σε παιδεία, σε πολιτειακό σύστημα και τελικώς σε ιδανικό που διεκδικεί την πραγμάτωσή του. Δεν πρόκειται, κατά τον συγγραφέα, για ένα ιδανικό υποκείμενο μόνο στη φανακιστική μηχανική των ιδεολογημάτων, προσαρμοστικών ή ουτοπικών, αλλά για ένα ιδανικό που συνάδει με τις πιθανές εκδοχές οικονομικής υποκατάστασης της ατομικής και συνάμα συλλογικής υποταγής στο αξιολογικό σύστημα του σύγχρονου καπιταλισμού. Έχουμε συνεπώς να κάνουμε με ένα έργο πολιτικής πρότασης που επαναξιοποιεί και θέλει να ανασηματοδοτήσει τη μαρξική και μαρξιστική παράδοση σε όλες τις εκφάνσεις της, τη φιλοσοφική, την πολιτική, την οικονομική. Μη έχοντας άλλο να προσθέσω σ' αυτό μου το σύντομο και γενικό σχόλιο, δεν μου απομένει παρά να εκφράσω την ελπίδα ότι το βιβλίο του κυρίου Αθανασόπουλου, θα γίνει έναυσμα στοχαστικών και δημιουργικών αναζητήσεων, αντάξιων της σημερινής γενικευόμενης πολιτικής και τελικώς υπαρξιακής αγωνίας.

Σπύρος Ι. Ασδραχάς

Ἐξ ὄνουχος τόν λέοντα

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

1-3. Ανδρέας Παστελλάς, Α) Τα καθ' ὁδόν», Β) Σχήματα αντιθετικών δομών στην ποίηση και την ποιητική του Κωστή Παλαμά, Γ) Γκρίζο ἕως βαθύχρωμο σκούρο, εκδ. «Κυπρόπειρα», Λευκωσία 2002 και Λευκωσία 2002, 2003. Το πρώτο ἔργο του Ανδρέα Παστελλά, Τα καθ' ὁδόν, αποτελεί ἕνα συγκροτημένο και αντιπροσωπευτικό δείγμα ἀπό φιλολογικά και κριτικά κείμενα που γράφτηκαν ἀπό τον ἴδιο στην διάρκεια της μακρᾶς και «ανήσυχης» συγγραφικῆς του πορείας. Κείμενα χρήσιμα για τον μελετητή και τον φιλομαθῆ αναγνώστη που θα ἐπιχειρήσει μια συστηματική προσέγγιση της κυπριακῆς συνιστώσας-εκδόχῆς της ἐν γένει ἐλληνικῆς λογοτεχνίας ἀλλά και ταυτόχρονα κείμενα στα οποία ὁ αναγνώστης, μέσα ἀπό την προσωπική, βιωμένη, ἀποψη του συγγραφέα, θα μπορέσει να ἀντιληφθεῖ το πῶς και γιατί ἡ ἐλληνική γλῶσσα δοκιμάζεται και ἀντιστέκεται στην ἀλλοτριωτική ἐπίδραση της ἀγγλικῆς, στην γλωσσική πραγματικότητα της Κύπρου. Το δεύτερο βιβλίο εἶναι ἡ μικρή, ἀλλά συνοπτική μελέτη του συγγραφέως πάνω σε μια πτυχή του ἔργου του μεγάλου μας ποιητῆ Κωστή Παλαμά. Μια ἀκόμη προσπάθεια για ἕναν ανοιχτό και δημιουργικό διά-

λογο με την πολυσήμαντη και πολυθεματική φύση της ποίησης του Παλαμά, ἐνῶ τέλος στο τρίτο βιβλίο του με τίτλο, Γκρίζο ἕως βαθύχρωμο σκούρο, ὁ Ανδρέας Παστελλάς καταπιάνεται, μέσα ἀπό κείμενα που προέκυψαν ἀπό την συνεργασία του με την ἐφημερίδα «Λεμεσός» και το ἐνθετο παράρτημα του «Φιλελεύθερου», με την σκιαγράφηση του πίνακα των μικρῶν ἢ μεγάλων θεμάτων της καθημερινῆς ζωῆς. Ἐνα εἶδος κοινωνικῆς ἠθογραφίας κάτω ἀπό το πρίσμα της κριτικῆς ἐνδοσκοπτικῆς, της φιλοσοφικῆς ἐνατένισης της δημοκρατικῆς-πατριωτικῆς σκοπιᾶς και ἐναισθησίας, μα πάνω ἀπ' ὅλα της σταθερῆς ἐπιμονῆς του συγγραφέως στην ποιότητα της γραφῆς και του λόγου «στα καλά Ἑλληνικά».

4-6. Νίκος Ορφανίδης, Α) Ἡ ἄλλη βιογραφία, Β) Κυθρέα Χαρίεσσα, Γ) Λόγος Παραμυθίας, εκδ. «Περιοδικό Ἀκτῆ», Λευκωσία 1999, 2002, 2002. Μια ποιητική συλλογή, μια συναγωγή κειμένων για μια χαμένη πατρίδα και «μια ἀναφορά στον μυθικό, φιλοσοφικό και θεολογικό λόγο της καθ' ἡμέας Ανατολῆς και μία συνάντηση με τα ἀδιέξοδα της δύσεως», εἶναι ἡ νέα συγκομιδῆ ἔργων του Νίκου Ορφανίδη. Ποιήματα ἢ μάλλον δείγματα μιας

«άλλης βιογραφίας» με τον Καραισκάκη, τον Κάλβο και τον Κολοκοτρώνη έφιππους, να ταξιδεύουν σε μυστικό οδοιπορικό στο νησί. Ποίηση διάστικτη με εικόνες, μνήμες, σκιές και φαντάσματα του παρελθόντος και κάπου εκεί ο ποιητής «αιώνες να περιμένει την ανάληψη των λουλουδιών, εξόριστος στη σφαγή των κυμάτων». Η Κυθρέα Χαρίεσσα είναι μια συλλογή με κείμενα λογοτεχνικά, ταξιδιωτικά και ιστορικά, με αναφορές στον γενέθλιο τόπο της Κυθρέας, δείγματα γραφής για την Κυθρέα μέσα στους αιώνες από ανθρώπους που στήριξαν στο πέρασμα των χρόνων την ελληνική ταυτότητα της περιοχής. Τέλος, το τρίτο βιβλίο του Νίκου Ορφανίδη περιέχει κείμενα δοκιμακού και φιλοσοφικού λόγου, κείμενα εμπνευσμένα από την θεολογική παράδοση της Ανατολής, για όλους όσοι αναζητούν «ένα λόγο παραμυθητικό της ελπίδος».

7-9. Ανδρέας Μακρίδης, Α) Βασιλίας Μιχαηλίδης: Η διάσταση της ελληνικότητας στο έργο του, Β) Δέκα γυμνές φωτογραφίες του σκοταδιού, Γ) Το χαμόγελο της αγχόνης: Μνήμες ενός παιδιού από τον Αγώνα του 1955, Λευκωσία 2002, 2003, 2003. Τρία βιβλία με διαφορετικούς προσανατολισμούς και θεματολογία, με κοινή τους όμως συνιστώσα την πρόθεση του συγγραφέα να μιλήσει για ανθρώπους και πράγματα, πολιτική και ιδεολογία, ιστορία και παρα-ιστορία. Στο πρώτο του βιβλίο, ο Ανδρέας Μακρίδης επιχειρεί, μελετώντας το έργο του εθνικού ποιητή της Κύπρου, Βασιλίας Μιχαηλίδη, πρώτα να ρίξει φως στην παραχάραξη της εθνικής ταυτότητάς του και στην προσπάθεια υπεξαίρεσής

του από τον συνολικό εθνικό πολιτισμό, αλλά και να αποθέσει ένα φόρο τιμής προσεγγίζοντας τις διάφορες όψεις της εθνικής συνειδητοποίησης και ελληνικότητας του ποιητή. Στο δεύτερο βιβλίο του, περιλαμβάνει δέκα διηγήματα-αφηγήματα «του ρεαλισμού της φαντασίας» όπου με έντονη ποιητικότητα και αλληγορική διάθεση, ο συγγραφέας εμπνέεται, όπως χαρακτηριστικά σημειώνει, «από την πίσω σκοτεινή πλευρά της συνείδησης και από τον πάτο της ψυχής». Το τρίτο του έργο, είναι επίσης μία σειρά διηγημάτων και αφηγημάτων όπου με ζωντανά χρώματα ξεθάβει από το ντουλάπι της μνήμης γεγονότα, ήρωες και ιστορικές στιγμές από το σημαντικότερο γεγονός της νεότερης ιστορίας της Κύπρου, τον εθνικο-απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ.

10. Στέφανος Μπεκατώρος, Δυστυχία στα δάκτυλα, εκδ. «Πατάκη», Αθήνα, 2002. Η παρούσα ποιητική συλλογή περιέχει ποιήματα που γράφτηκαν μετά το 1998 και συνεχίζουν τη θεματολογία του προηγούμενου βιβλίου του καλού ποιητή μας Στέφανου Μπεκατώρου, με τίτλο *Ο Ουρανός είναι το Χώμα*. Ποιήματα μικρά, ποιήματα μεγάλα, ποιήματα εγνωσμένης ευαισθησίας, με διάθεση να μιλήσουν για όλα και για τίποτα. Το «νόημα» ο ποιητής μοιάζει να το βρίσκει τη στιγμή που το χάνει και αντίστροφα, κάτι σαν σύννεφο που αλλάζει συνέχεια σχήματα: «*Τα όνειρα μου σύννεφα κοπάδια./ Ένας αέρας βοσκός τα ρίχνει ένα / Ένα στην θάλασσα για να τα πάει./ Κατά εκεί που θέλω*».

11. Το ανθολόγιο του «Νουμά», Επίμετρο: Εννέα επιστολές του Π. Γιαν-

νόπουλου στον *Ίωνα Δραγούμη*, *Εισαγωγή-Σχόλια*: Στέφανος Μπεκατώρος, εκδ. «Εναλλακτικές Εκδόσεις Ιστορική Μνήμη 9», Αθήνα 2002. Το παρόν βιβλίο χωρίζεται σε τρία μέρη εξίσου σημαντικά. Σε μιαν εκτενή εισαγωγή του Στέφανου Μπεκατώρου για το έργο του *Ίωνα Δραγούμη* με «στάσεις» σε όλα εκείνα τα σημεία της πνευματικής και πολιτικής του προσφοράς που είναι ζωντανά σήμερα και θέτουν ερωτήματα που εντοπίζονται στον πυρήνα ενός στοχαστή, που απώτερο όραμά του, όπως λέει ο συγγραφέας, ήταν «η ολοκλήρωση του ανθρώπου, η διεύρυνση του εγώ, ο εμπλουτισμός του με γνώση, με πείρα και με συναίσθημα, για να οδηγηθεί κάποτε στην υπέρβασή του διά της απροσωπίας». Στο δεύτερο μέρος παρατίθενται επιλογές κειμένων του Δραγούμη που δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «*Νουμάς*» από το 1904 έως τα 1912 και αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα της παραπάνω προσέγγισης του έργου του, ενώ στο τρίτο κομμάτι της έκδοσης περιλαμβάνονται εννέα επιστολές της χρονικής περιόδου 1907-1910 του Περικλή Γιαννόπουλου προς τον *Ίωνα Δραγούμη*, επιστολές ενός μαχόμενου οραματιστή που για την επίδραση του έργου του ο Α. Καραντώνης σημειώσε χαρακτηριστικά: «Ο *Ίων Δραγούμης* και ο *Άγγελος Σικελιανός*, μορφοποίησαν τη συνείδηση του ελλαδισμού τους μέσα στην ατμόσφαιρα και το προφητικό θάμπος που σκορπούσε ο Γιαννόπουλος ζώντας και δημιουργώντας».

12. Χρήστος Μαχαιρίδης, *Το άγαλμα της ελευθερίας της Κρήτης*, εκδ.

«*Έρεισμα*», Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «*Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος*», Χανιά 2003. Στην παρούσα, ιδιαίτερα επιμελημένη και καλαίσθητη έκδοση, ο συγγραφέας, ποιητής και γλύπτης Χρήστος Μαχαιρίδης, ύστερα από πολυετή και συστηματική έρευνα, καλύπτει ένα κενό που συνδέεται ειδικά με την ιστορία του «*Αγάλματος της Ελευθερίας*» του γλύπτη Θωμά Θωμόπουλου, που για τριάντα χρόνια δέσποζε στον Προφήτη Ηλία στην Κρήτη, ενώ φωτίζει παράλληλα παραθέτοντας γεγονότα, απόψεις, ζωντανές μαρτυρίες και κρίσεις την ιστορική περίοδο της εποχής του Ελευθέριου Βενιζέλου. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου αναδύεται μια ιστορία καλλιτεχνικών συγκρούσεων, διαδόσεων αλλά και παραφιλολογίας σχετικά με τα πραγματικά γεγονότα, πάντα με αφορμή το «*Άγαλμα της Ελευθερίας*» της Κρήτης, που η αμφισβητούμενη καλλιτεχνική του αξία πυροδότησε μιαν ιδιόμορφη καλλιτεχνική διαμάχη, με στοιχεία που παραπέμπουν σε πολλές ανάλογες μνήμες, με ένα μνημείο γλυπτικής να αποτελεί-για όσους ενδιαφερόμενους-το μήλον της έριδος.

13. Κώστας Χατζηαντωνίου, *Εθνικισμός και Ελληνικότητα: Δοκίμα εθνικής θεωρίας και ελληνικής ιστορίας*, εκδ. «*Πορθμός*», Αθήνα 2003. Το βιβλίο αυτό, όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο συγγραφέας του, «απευθύνεται σε όσους δεν αντέχουν ούτε την καταστημένη πατριδοκαπηλία ούτε τον μοντέρνο διεθνισμό. Συζητεί με όσους αποστρέφονται εξίσου τη φθηνή ρατσιστική και αντιρατσιστική αντισφαίριση. Αναζητεί το βάθος ενός

λόγου που ειπώθηκε αφελώς, το λόγο του στρατηγού Μακρυγιάννη: «Και τότε λέγονται έθνη, όταν είναι στολισμένα με πατριωτικά αισθήματα. Το αναντίον λέγονται παλιόφαθες των εθνών και βάρος της γης»». Με λόγο άμεσο, προσέγγιση επιστημονική και διάθεση μιας φιλοσοφικής ενατένισης και αποσαφήνισης των πραγμάτων, ο γράφων διεκδικεί την ουσιαστική διερεύνηση των πολλαπλών και αμφίσημων εκδοχών της ελληνικότητας στην επαναχαρτογράφηση του ελληνικού εθνικού τοπίου, περικλείοντας στην προβληματική του την γνώση του ιστορικού του κινήματος του εθνικισμού και την δυναμική της ελληνικής εμπειρίας.

14. Έλληνες κρατούμενοι στο Νταχάου, Μαρτυρία: Δημήτρη Σωτηριάδη, Έρευνα: Ελπιδοφόρου Ιντζέμπελη, εκδ. «Φιλίστωρ», Αθήνα 2003. «Οι νεκροί των ιατρικών πειραμάτων: Μία και μοναδική φορά είδα τέτοιους νεκρούς. Συνήθως όταν τους πέραγαν για το κρεματόριο τους σκέπαζαν. Αυτή τη φορά δεν ήταν καλά σκεπασμένοι και είδα τα πρόσωπα δύο από αυτούς. Δεν θα ξεχάσω ποτέ αυτή την εικόνα. Τα μάτια πεταγμένα προς τα έξω, τα αίματα, σαν δάκρυα, στα μάτια τους...» Έτσι αποτυπώνει η «μνήμη» του Δημήτρη Σωτηριάδη μία σκηνή από τις πολλές που έζησε όντας κρατούμενος στο στρατόπεδο του Νταχάου από το φθινόπωρο του 1943 έως την απελευθέρωση του Νταχάου τον Απρίλιο του 1945, σε συνέντευξη του στον Γερμανό ερευνητή Κρίστοφερ. Ο Ελπιδοφόρος Ιντζέμπελης φέρνει στο φως αυτή την «μικρή» μαρτυρία που γίνεται η αφορμή όχι τόσο

για να επιβεβαιώσει κανείς μέσα του το αίσθημα του αποτροπιασμού και της οργής για τα πεπραγμένα, όσο για να αποτελέσει ένα κίνητρο για να κατανοήσει κανείς βαθύτερα τις δυνάμεις και τις αδυναμίες της ανθρώπινης φύσης.

15. Ευάγγελος Γρ. Αυδίκος, Χάλασε το χωριό μας χάλασε: Ιστορίες περί ακμής και πτώσης στη Λευκίμη Έβρου, εκδ. Πολύκεντρο Δήμου Τυχερού, Αλεξανδρούπολη, 2002. Αυτή την φορά το επιστημονικό ενδιαφέρον του Ευάγγελου Γρ. Αυδίκου έλκεται από την τοπική κοινωνία της Λευκίμης στον Έβρο. Ο μελετητής γράφει μια εθνογραφική μελέτη για την συγκεκριμένη ελληνική κοινότητα από την προπολεμική περίοδο ακμής του τόπου μέχρι και την παρακμή του στις μεταπολεμικές δεκαετίες. Το ενδιαφέρον της συγκεκριμένης μελέτης είναι ότι η έρευνα και η ανάλυση δεν εστιάζεται μόνο στο ιστορικό πλαίσιο αλλά σ'ένα ευρύτερο πολιτισμικό φάσμα ιστορικών και κοινωνικών συμφραζομένων, αξιοποιώντας παράλληλα και τον παρονομαστή της εντοπιότητας, τόσο στο τοπικό όσο και στο ευρύτερο περιβάλλον.

16. Βασίλης Σαμαράς, Δημήτρης Μάνος, Δημήτρης Παυλίδης, «Παγκοσμιοποίηση» Η πτώση του μύθου, εκδ. Προλεταριακή Σημαία, Αθήνα 2003. Ένα βιβλίο που πραγματεύεται τον όρο «παγκοσμιοποίηση» ως προς τις πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και θεσμικές του παραμέτρους, ενώ η πένα των Β. Σαμαρά, Δ. Μάνου και Δ. Παυλίδη αναζητεί την απάντηση στο ερώτημα - δίλημμα ιμπεριαλισμός - παγκοσμιοποίηση

ή άλλη, ελπιδοφόρα για τους λαούς και την ανθρωπότητα προοπτική; Οι συγγραφείς αναπτύσσουν ένα συλλογικό προβληματισμό που διατρέχει γενικότερα τον χώρο της ευρύτερης Αριστεράς και προσπαθούν να τεκμηριώσουν, να ερμηνεύσουν και να αποκαλύψουν πως «η αναγγελία έλευσης της «παγκοσμιοποίησης» εξυπηρέτησε και συνεχίζει (με μειωμένη πειστικότητα πλέον) να εξυπηρετεί τους πολύ συγκεκριμένους στόχους κυριαρχίας...των ισχυρών πάνω στους λιγότερο ισχυρούς, στους αδύνατους. Κυριαρχία της μειοψηφίας πάνω στην πλειοψηφία». Με κοινή συνιστώσα αυτό το συμπέρασμα και μέσα από τρία κείμενα ζωντανά σε ιδέες και επιχειρηματολογία, το παρόν βιβλίο έρχεται να δώσει στον αναγνώστη μιαν άλλη οπτική για την λεγόμενη νέα εποχή της παγκοσμιοποίησης, μέσα από την αμφισβήτηση και κριτική του πραγματικού της περιεχομένου και της πολιτικής στόχευσης που σε παγκόσμιο επίπεδο προωθεί.

17. Δημήτρης Γ. Αποστολόπουλος, Για τους Φαναριώτες: Δοκιμές ερμηνείας & Μικρά αναλυτικά, εκδ. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών-Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, Αθήνα 2003. Ακολουθώντας τα ερευνητικά βήματα του συστηματικού ερευνητή και μελετητή της περιόδου Δημήτρη Γ. Αποστολόπουλου, παρακολουθούμε την δράση και την ιδεολογία των Φαναριωτών, μέσα από δεκαπέντε στο σύνολό τους μελετήματα. Και στις τρεις ενότητες του βιβλίου, με επιστημονική οξύνοια ο συγγραφέας στοχεύει πρώτα στην αποκάλυψη θεμάτων που σχετίζονται με το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο

έδρασαν και αναδείχτηκαν οι Φαναριώτες, ενώ στη συνέχεια επεξεργάζεται δημιουργικά, ιστορικά και φιλολογικά ευρήματα που λειτουργούν ως αποκαλυπτικά τεκμήρια για τον ρόλο των Φαναριωτών και τέλος, αποσαφηνίζει μέσα από τα τελευταία πέντε του μελετήματα κάποια νέα στοιχεία για την εργογραφία ή τις βιβλιοθήκες των επώνυμων Φαναριωτών. Τέλος, ως τελευταίο, αλλά όχι έσχατο στην κρίση αξιολόγησης του βιβλίου, ας επιστημανθεί η εξαιρετική τυπογραφική δουλειά και η καθόλου επιμέλεια της έκδοσης.

18. Norman G. Finkelstein, Εικόνα και πραγματικότητα της ισραηλο-παλαιστινιακής διαμάχης, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2004. Μια πραγματικά συναρπαστική μελέτη από έναν συγγραφέα-ιστορικό που κάνει το προσωπικό του άλμα και με όπλο του την πρόκληση, την οξύτητα και τον κριτικό στοχασμό «διαβάσει» το πλαίσιο της ισραηλινοπαλαιστινιακής διαμάχης μέσα από μιαν εντυπωσιακή ανάλυση της επίσημης σιωνιστικής ιδεολογίας. Με τεκμηρίωση της επιχειρηματολογίας του, κριτική ανάλυση και έλεγχο του αρχειακού υλικού, αλλά και των δημοφιλών μελετών των Joan Peters, Benny Morris, Anita Shapira, και του Michael Oren, ο Finkelstein ανασκευάζει θεωρίες, αναδεικνύει τάσεις και εκδοχές και ερμηνεύει με πρωτοτυπία και θάρρος την ισραηλινοπαλαιστινιακή διένεξη.

19. Δημήτρης Σταμέλος, Ανδρέας Μιαούλης: Έπος και Τραγωδία, εκδ. «Εστία», Αθήνα 2003. Μια αξιολογική έκδοση, μια κατατοπιστική και ολοκληρωμένη συγγραφική-εκδοτική «εργασία» για την ζωή και την δράση

ση του Ανδρέα Μιαούλη, μιας από τις σημαντικότερες μορφές της Ελληνικής Επανάστασης. Η ιστορική μονογραφία του Δημήτρη Σταμέλου αντλεί πληροφορίες από το πλούσιο αρχειακό και ιστορικό υλικό για τον Ανδρέα Μιαούλη, έναν από τους βασικούς συντελεστές της ακμής του ελληνικού Ναυτικού, ενώ παράλληλα με επάρκεια και ιστορική κρίση ανασυνθέτει το ιστορικό πλαίσιο της εποχής, τα οριακά γεγονότα της επαναστατικής περιόδου του 1821 και της καποδιστριακής περιόδου, την πρόσφορη δράση του Μιαούλη ως αρχηγού του ελληνικού στόλου, αλλά και την δύση του άστρου του με την παραπομπή του σε δίκη για ανταρσία εναντίον του Ι.Καποδίστρια και την ένθερμη υποστήριξή του στο θεσμό της μοναρχίας. Το έργο συμπληρώνεται με ιδιαίτερα χρήσιμο πληροφοριακό υλικό, όπως αναλυτική βιβλιογραφία, σημειώσεις, γλωσσάρι και εικονογραφικό παράρτημα.

20. Συνέδριο Νικόλαος Γιαγτζής: Από την Άμφισσα στην Ερμούπολη-Η εντυπωσιακή πορεία της ζωής και η κοινωνική προσφορά ενός προικισμένου ανθρώπου, επιμέλεια: Δρόσος Κραβαρτόγιαννος, Άμφισσα 2003. Το βιβλίο είναι αφιερωμένο στον Νικόλαο Γιαγτζή, ευεργέτη της πόλης της Άμφισσας. Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει όλα τα κείμενα, τους χαιρετισμούς και το χρονικό από το συνέδριο που έγινε προς τιμήν του στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου της Άμφισσας το 2001, με την συμμετοχή επιφανών ανθρώπων των γραμμάτων και του πνεύματος, ενώ παράλληλα

γίνεται η αφορμή για την συγκέντρωση μελετών και αρχειακού υλικού σε έναν τόμο, πολύτιμο για το συμπλήρωμα και την ανάδειξη της ιστορίας του τόπου.

21. Τεύχος Ανθίας, Ο θάνατος ενός ποιητή. Κ.Γ. Καρυωτάκης, Μικροφιλολογικά Τετράδια 3, επιμ. Λευτέρης Παπαλεοντίου, Λευκωσία 2003. Ένα ενδιαφέρον κείμενο του γνωστού Κύπριου ποιητή Τεύχρου Ανθία, γραμμένο το 1928, μετά την αυτοκτονία του μεγάλου μας ποιητή Κ. Γ. Καρυωτάκη. Ο εικοσιπεντάχρονος νεαρός αριστερός Ανθίας, ξεσπαθώνει κατά του «παρακμιακού» Καρυωτάκη, αναπτύσσοντας μια κατά βάση άδικη κριτική, με αποτέλεσμα όπως εύστοχα σημειώνει ο Λ. Παπαλεοντίου η περιχαράκωσή του στις απαράβατες αρχές της αριστερής ιδεολογίας να του στερήσει την δυνατότητα να προσεγγίσει απροκατάληπτα και να αποδεχθεί έναν κατά τ'άλλα αγαπημένο του ποιητή.

22. Χαράλαμπος Κατσάρας, Εφτά Καλοκαιρινά Αναφιλητά, εκδ. Λαμιακός Τύπος Α.Ε, Λαμία 2001. Εφτά μικρά διηγήματα, για τον έρωτα. Έναν έρωτα ανεκπλήρωτο, έναν έρωτα που ατύχησε, αποτελούν το υλικό του νέου βιβλίου του Χαράλαμπου Κατσάρα.

23. Άρης Παταφώτης, Μάρα!, Αθήνα 2004. Τέταρτη ποιητική συλλογή του συγγραφέα. Δείγμα γραφής: «Στην Σαντορίνη/ Ακόμη περιμένουν να τους δείξουμε/ ότι ο Έρωτας είναι Τυφλός».

Χριστίνα Ανδρέου